

RESULTATER FRA LANDSDÆKKENDE UNDERSØGELSE OM MARKSKADER FRA HJORTEVILDT

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

2250 landmænd har besvaret spørgeskemaet om markskader forårsaget af hjortevildt. Af disse har 30 procent oplevet markskader i større eller mindre grad i 2017

Medforfatter: Rasmus Filsø Løbner, SAGRO

Landmændene der har besvaret den landsdækkende undersøgelse om markskader af hjortevildt i 2017 dækker tilsammen 10 procent af det danske landbrugsareal, med markarealer på i alt 260.000 hektar. Alle blev opfordret til at besvare, spørgeskemaet også selvom man ikke har oplevet markskader. 70 procent af de der besvarede undersøgelsen har ikke haft markskader i 2017. For de 30 procent af besvarelsenerne med markskader, udgør det samlede areal med markskader 18.300 hektar, svarende til 7 procent af det samlede landbrugsareal i undersøgelsen. Landmændene er blevet bedt om at inddele deres skader i de 5 kategorier. I tabel 1. ses en oversigt over antallet af besvarelser opdelt på kategorier af skader.

Tabel 1. Antal besvarelser opdelt i kategorier uden eller med markskader fra hjortevildt

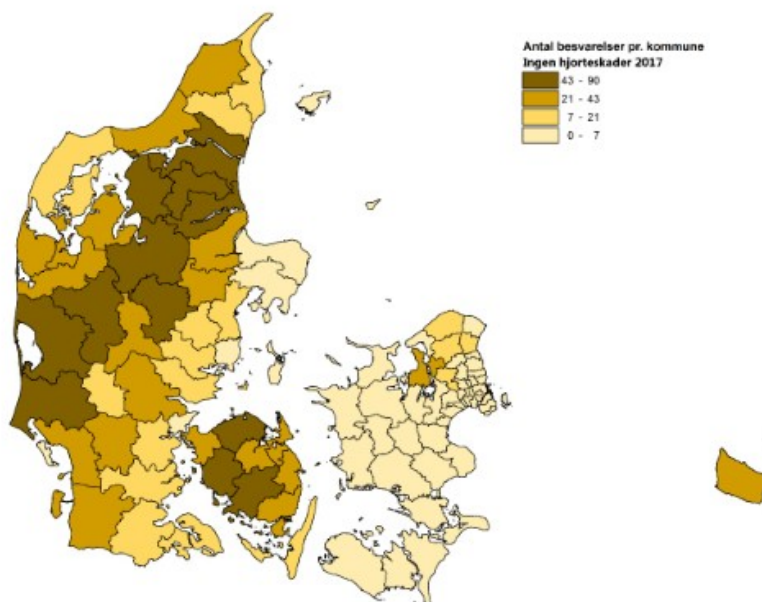
Afgrødeskade pr. ejendom i 2017	Antal
Ingen skader	1568
Ubetydelige skader	84
Skader op til 10.000 kr.	318
Skader mellem 10.000 – 25.000 kr.	168
Skader over 25.000 kr.	115
I alt	2253

Det elektroniske spørgeskema blev i maj 2018 udsendt på mail til alle medlemmer af de danske landbo- og familelandbrugsforeninger, svarende til 22.000 personer. Cirka 10 procent af medlemmerne har besvaret undersøgelsen. Selvom der er en stor procentdel af besvarelserne der ikke har haft skader, så forventes det alligevel at de der oplever markskader har en større tendens til at besvare undersøgelsen. Derfor kan tallene i undersøgelse ikke umiddelbart skaleres op så det kan dække det samlede landbrugsareal, f.eks. at gange tallene med 10.

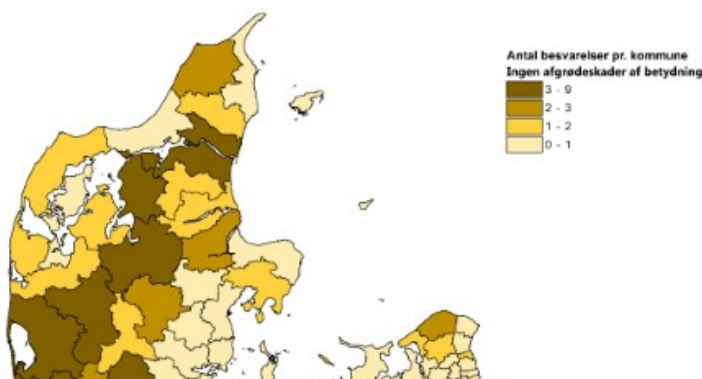
Det udsendte [spørgeskema](#) kan hentes her

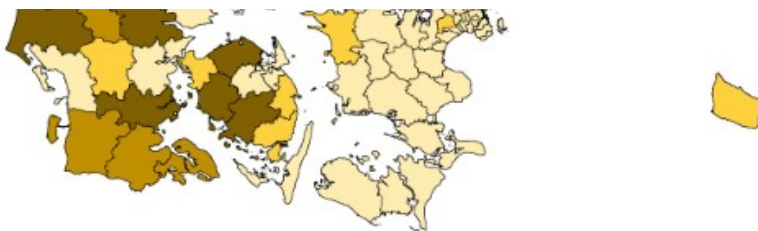
GEOGRAFISK FORDELING AF BESVARELSER

Besvarelserne kommer fra 77 af landets 98 kommuner, og der er hjortevildtskader i 62 kommuner. I figur 1.-5. ses fordelingen af besvarelserne på kategorier af markskader, opdelt på kommuner. De kommuner der ikke er repræsenteret i undersøgelsen, er bykommuner i hovedstadsområdet, samt Læsø og Fanø.

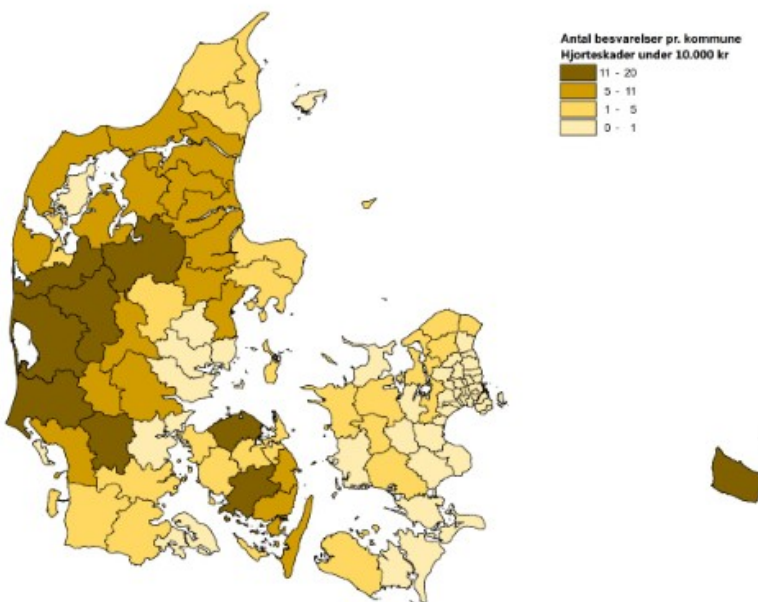

Figur 1. Antal besvarelser uden markskader, opdelt pr. kommune.

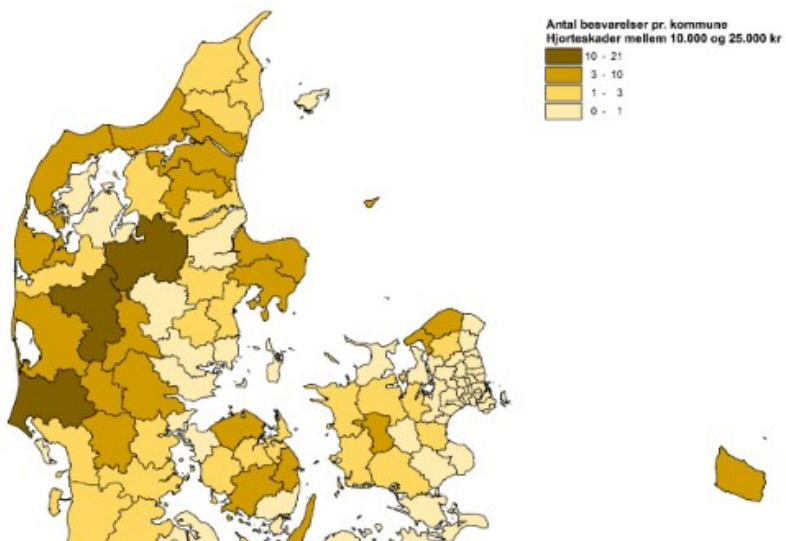

Figur 2. Antal besvarelser med ubetydelige markskader, opdelt pr. kommune.

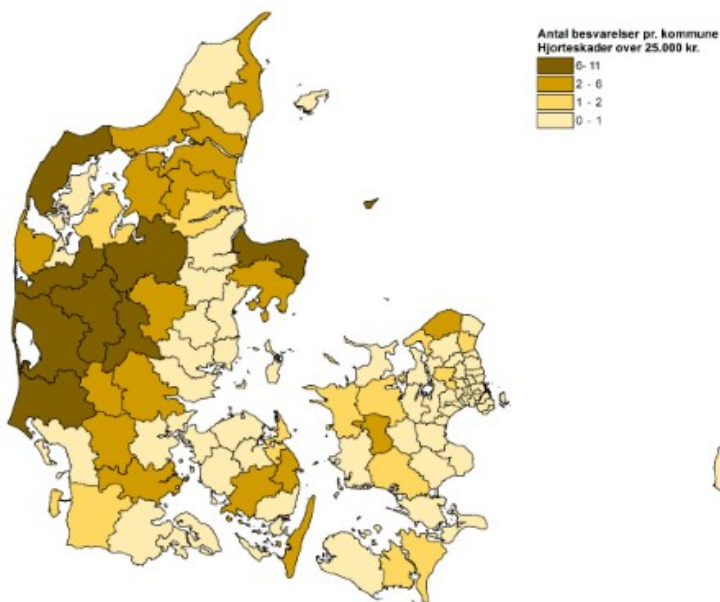

Figur 3. Antal besvarelser med markskader under 10.000 kr., opdelt pr. kommune.

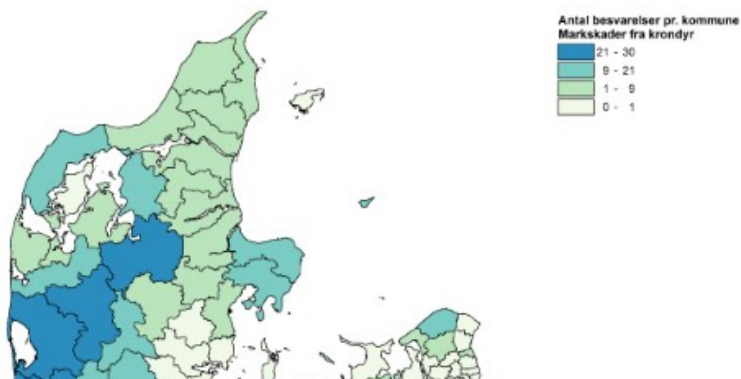
Figur 4. Antal besvarelser med markskader mellem 10.000 kr. og 25.000 kr., opdelt pr. kommune.

Figur 5. Antal besvarelser med markskader over 25.000 kr., opdelt pr. kommune.

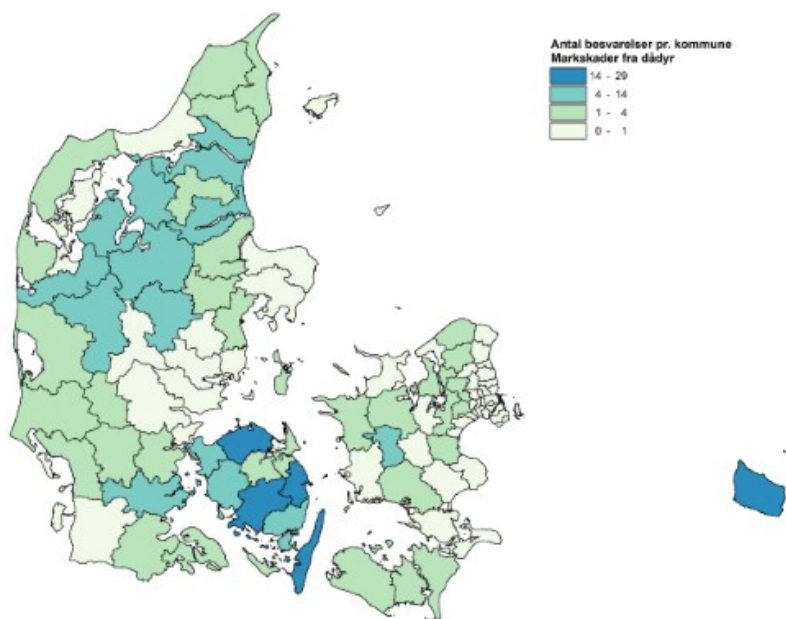
HJORTEARTER

I figur 6.-8. ses opgørelser af hjortearter der giver anledning til skaderne. Besvarelserne er fordelt på kommuner. Nogle oplever krondyr som skadevolder, se figur 6. Som det ses af figuren er der mange jyske, men også nogle sjællandske og fynske kommuner hvor krondyr laver markskader. Andre oplever markskader fra dådyr, se figur 7. Skader fra dådyr optræder i mange af landets kommuner, men der er overvægt i besvarelserne fra fynske kommuner, samt Langeland og på Bornholm. Nogle har skader forvoldt af både kron-og dådyr, se figur 8. Der er flest besvarelser om skader forvoldt af begge arter fra det midt- og vestjyske kommuner.

Figur 6. Antal besvarelser med markskader fra krondyr, opdelt pr. kommune.

Figur 7. Antal besvarelser med markskader fra dådyr, opdelt pr. kommune.

OMKOSTNINGER VED MARKSKADER

Som det fremgår af figur 2.-5., så er det forskelligt hvor stort udbyttetab der vurderes i besvarelserne. Nogle oplever ubetydelige skader mens andre har skader på over 25.000 kr.

I gruppen med store tab over 25.000 kr. pr. ejendom er der 91 besvarelser hvor der er sat beløb på tabet. Tabene er i gennemsnit på 150.000 kr. og 80 hektar, svarende til 1875 kr. pr. ha. i gennemsnit.

Et felt med svar for størrelsesordenen på skader var formateret som tekstfelt, hvilket har betydet, at der har være afgivet uhensigtsmæssige svar i et interval, f.eks. 50-75.000 kr. I disse tilfælde er gennemsnittet af det angivne interval valgt. Det har derfor været nødvendigt at ændre tallene, i dette tilfælde til 62.500 kr. i skade.

Resultaterne viser at der er et meget stort spænd i skadesomfanget, og den gruppe der har de største skader lider et betragteligt økonomisk tab hvert år. Der kan være forskelle på tabene mellem år, men det kan denne undersøgelse ikke umiddelbart sige noget om. Undersøgelse viser dog, at næsten 100 procent med skader som svarer, at de også har haft skader i tidligere

år.

UDBYTTETAB

I tabel 2 vises besvarelsene opdelt på afgrødespecifikke tab i markafgrøder. Der er beregnet et "best case" scenarie, ud fra lave afgrødepriser og lave udbyttetab, et "worst case" scenarie ud fra høje afgrødepriser og højt udbyttetab. Desuden er der beregnet et gennemsnitlig udbyttetab i afgrøderne ud fra afgrødepriser i 2017, og et beregnet gennemsnitligt udbyttetab i besvarelsene. Gennemsnittet er ikke arealvægtet. Det gennemsnitlige udbyttetab varierer fra 1.875 kr. pr. ha. i korn til 12.500 kr. pr. ha. Ud over afgrøderne i tabel 2. var 1158 observationer med tab i mange andre forskellige afgrøder.

Ud over det direkte udbyttetab er der også et indirekte udbyttetab som ikke kan opgøres i denne undersøgelse. Mange af dem der har store problemer med afgrødeskader ændrer deres sædskifte fra afgrøder med et stort økonomisk potentiale f.eks. kartofler eller frøgræs, til afgrøder med et mindre økonomisk potentiale, f.eks. vårbyg. Dette sker fordi, da der for en afgrøde som f.eks. kartofler er en stor etableringsomkostning pr. hektar, som ikke modsvares i indtægt hvis store dele af udbyttet bliver ødelagt.

Tabel 2. Udbyttetab i markafgrøder, fordelt på afgrødegrupper

Af-grøde	Antal besvar-elser	Enhed	Afgrødepriser			Afgrødetab (enheder pr. ha)			Afgrødetab (kr. pr. ha)		
			Lav pris pr. enhed	Høj pris pr. enhed	Middel pris pr. enhed	"Lille tab"	"Stort tab"	Beregnet gns. ikke arealvægtet	"Best case" scenarie	"Worst case" scenarie	Gens. tab
Korn	326	kr.pr. hkg	100	250	125	1	100	15	10	25.000	1.875
Majs	80	kr.pr. FEN	1	2	1,5	100	12.000	1900	100	24.000	2.850
Kartofler	60	kr.pr. hkg	60	130	100	1	300	125	60	39.000	12.500
Vinter-raps	103	kr.pr. hkg	200	300	250	1	40	19	200	12.000	4.750
Frø-græs	24	kr.pr. hkg	-	-	1.750	-	-	3,5	-	-	6.125
Kløver-græs	80	kr.pr. FEN	1	2	1,5	1500	10.000	500	1500	20.000	2.250

AFVÆRGETEKNIKKER

For at minimere omfanget af skader anvender mange af de adspurgte landmænd forskellige afværgeteknikker. Formålet med at anvende afværgeteknikker er at hindre skader, ved at opsætte forskellige afværgemidler på en mark som skræmmer/afværger hjortevildtet væk fra marken. Opsætning af afværgemidler kan mindske problemet på markniveau, men problemet er at hjortevildtet blot skubbes videre til andre marker.

Som et led i undersøgelsen har de adspurgte landmænd haft mulighed for at svare på om de anvendte afværgeteknikker i 2017. I tabel 3 nedenfor ses fordelingen af svarene. Som det fremgår af tabellen anvendes der mange forskellige løsningsforslag for at hindre omfattende skader. For opnå en større effekt, anvender mange landmænd flere forskellige afværgeteknikker samtidigt. De hyppigste anvendte afværgeteknikker er fugleskræmsler, hegning af marker og regulering. For landmænd med mindre skader (0-10.000 kr.) anvender 27 procent af de adspurgte landmænd afværgeteknikker. For landmænd med væsentlige skader (10.000-25.000 kr.) anvender 55 procent afværgeteknikker. For de landmænd som har store skader (over 25.000 kr.) er det hele 79 procent af de adspurgte som anvendte afværgeteknikker. Den procentvise fordeling blandt de skadesslidte landmænd er en naturlig fordeling, da det må forventes at jo større skader landmanden oplever, jo hyppigere vil landmanden anvende afværgeteknikkerne for at hindre omfattende skader.

I svarene om anvendelse af afværgeteknikker viser det sig at der i gennemsnit anvendes 41 timer til afværgeforanstaltninger pr. år. Der er stor spredning i antallet af timer der bruges fra 1 timer pr. år og helt op til 2555 timer pr. år.

Nogle landmænd undgår skader fuldstændigt, fordi de har opsat et permanent kulturhegn, med det formål at hegne hjortevildtet ude af marken. Denne løsning er en meget effektiv teknik, men den er forbundet med flere ulemper.

Afværgeteknikker	Skadestørrelse i 2017, pr. ejendom		
	0-10.000 kr.	10.000-25.000 kr.	Over 25.000 kr.
Antal besvarelser med afgrødeskader i kategorien	401	168	115
Antal svar om aktiv anvendelse af afværgemidler	108	93	91
Besvarelsen om afværgeteknik (procent)	27	55	79
Dufte	16	14	27
Elektroniske afværgemidler	4	6	20
Etableret aflastningsarealer med attraktive fodermarker	5	13	25
Fugleskræmsler	31	35	38
Gaskanoner	6	8	8
Hegning af marker (midlertidig eller permanent)	36	25	39
Hunde eller lignende	18	16	25

Menneskehår	19	22	32
Regulering	24	33	47
Ændret sædskiftet. F.eks. fra kartofler til korn	6	12	23
Andet? Nævn gerne hvad	11	16	10

KOMMENTARER FRA UNDERSØGELSEN

- Smukke dyr, nyder at se dem på marken
- Kæmpe problem med hjortevildt
- Koster mig mange penge
- Gør at jeg ikke kan sove om natten
- Mon alle husker at modregne jagtlejen når skaderne gøres op?
- Får kompensation fra jagtinteresser i vores område
- Der bør ydes afgrødeerstatning
- Der bør ydes tilskud til hegning
- Jagtmuligheder og -tider bør forbedres
- Sædskiftet er ændret fra høvjærchiafgrøder til afgrøder med lavere værdi
- Mange skader på dyrehegn – og skræmning af køer
- Oplever ikke længere skader pga. af hegning
- Kombination af afværgeteknikker hjælper
- Afværgeteknikker virker ikke
- Roe og kartoffelkuler ødelægges

En del af kommentarerne er nævnt af mange

KOMMENTARER PÅ MØDER

I november blev resultaterne af undersøgelsen fremlagt på to møder i Ringkøbing og Rønde. Blandt tilhørerne var der landmænd som oplever markskader.

Under diskussionen blev der fra landmændenes side fremlagt forskellige ønsker til at mindske markskaderne:

- Fastlæggelse af mål for antallet af hjortevildt, især i de områder hvor der er flest
- Teknikker til at afværge som er mere effektive
- Udvidelse af jagttider/jagtmuligheder
- Ønsker om at jagter koordineres bedre, både private og offentlige, så der kan ske en mere effektiv regulering af bestande
- Mulighed for tilskud til hegning
- Kompensation for tab af markudbytter

PODCAST

Hør også podcasten: [Når krondyrene ser landmandens marker som tag-selv-bord](#)

© 2021 - SEGES Projektsitet